



TÜRKİYE DOĞAL GAZ MECLİSİ

TOPLANTI RAPORU

Toplantı Gündemi

1. 2016-2017 Kış Dönemine Dair Değerlendirmeler
2. "LNG piyasalarında değişen dinamikler ve beklentiler"
Sn. Doç. Dr. Sohbet Karbuz, Direktör – OME Hidrokarbonlar
3. Sürdürülebilirliğin Değerlendirilmesine ilişkin Anket hk. Bilgilendirme
Sn. Doç.Dr. M. Efe Biresselioğlu, Sürdürülebilir Enerji Ana Bilim Dalı Başkanı - İzmir Ekonomi Üniversitesi
4. Ticaret Merkezi, Acaba ?
Sn. Rıdvan Uçar, Gaz Grubu Başkanı ve Yönetim Kurulu Üyesi - PETFORM
5. T. Doğal Gaz Meclisi Danışman faaliyetleri
6. Güncel Gelişmeler

Toplantı Ekleri

1. LNG piyasalarında değişen dinamikler ve beklentiler
2. Ticaret Merkezi, Acaba ?

Katılımcı Sayısı: 45

Hazırlayan: Ayşe Çelebi DOĞAN

Türkiye Doğal Gaz Meclisi Başkanı Sn. İbrahim Akbal, Meclis toplantısına davetli olarak katılan sektör paydaşlarına ilişkin bilgi vermiş, açış konuşmasında sektördeki güncel gelişmelere ilişkin değerlendirmede bulunmuştur. Sn. Akbal, 2016-2017 yılı kışının beklenenden daha soğuk ve uzun süreli seyrettiğini, günlük gaz talebinin 270 milyon m³'e ulaştığı günün yaşandığını belirtmiş, Aralık ayında doğal gaz tüketiminin %38'lik kısmının elektrik, %32'sinin ise sanayide tüketildiği bilgisini vermiştir. Sn. İbrahim Akbal, doğal gaz arz güvenliğine yönelik yoğun bir gündem olduğunu, bu kapsamda planlanan FSRU projesinin devreye alındığını, Ege Gaz LNG terminalinin günlük sevkiyat kapasitesinin 16 milyon m³'ten 24 milyon m³'e çıkarıldığını ve Tuz Gölü yeraltı depolama tesisi için devreye alma çalışmalarına başlanacağını hatırlatmış ve BOTAŞ'ın ulusal iletim şebekesinin taşıma kapasitesinin artırılmasına yönelik yatırımların devam ettiğini ifade etmiştir.

Dünya piyasalarında petrol fiyatlarında yaşanan yükselmenin doğal gaz fiyatını etkilediği, uzak doğu kaynaklı üretim tesislerinde yaşanan problem ve yanı sıra kış şartlarına bağlı talep artışı ile birlikte LNG fiyatlarını 8,5-12 usd/mmbtu arasında seyrettiği bilgisini veren Sn. İbrahim Akbal, gündeme ilişkin değerlendirme yapmak üzere sözü haziruna bırakmıştır.

Gündem (1) 2016-2017 Kış Dönemine Dair Değerlendirmeler

BOTAŞ Bölge Müdürü Sn. Adem Küsmüş, 2016 Aralık ayında son yılların en sert kışının yaşandığını ve buna bağlı olarak talebin beklenenden yüksek seyrettiğini, diğer yandan Aralık ayının ilk yarısında İran gazının teminine ilişkin sıkıntı yaşandığını ancak geline aşamada sorunun önemli oranda çözüldüğünü ve yönetilebilir bir miktara ulaştığını ifade etmiştir. Sn. Küsmüş, Ocak ayı başı itibarı ile, Ege Gaz LNG terminalindeki 8milyon m³'lük kapasite artışı, Etki FSRU projesi kapsamında gelecek 14 milyon m³ ve Değirmenköy Tevsii ve Çevre Doğalgaz Depolama Tesisinden elde edilecek 5 milyon m³ ek kapasite ile birlikte günlük kapasitenin 220 milyon m³'e çıkacağı bilgisini vermiştir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının öngördüğü kesinti, kısıntı eylem planı doğrultusunda elektrik piyasasını da ciddi sıkıntıya sokmayacak şekilde EÜAŞ, TETAŞ, TEİAŞ, BOTAŞ'ın Bakanlık ile koordineli bir şekilde çalıştığını belirten Sn. Adem Küsmüş, kış ayını elektrik piyasasında en az kısıtla üreticileri zora sokmadan atlatmayı hedeflediklerini ifade etmiştir.

Türkiye Doğal Gaz Meclisi Başkan Yardımcısı Sn. Yaşar Arslan, Aralık ayında doğal gaz şebekesindeki 185 milyon m³ pik doğal gaz çekişinin 135 milyon



m³'lük kısmının konutlardan kaynaklandığını, soğuk havanın devam etmesi halinde bu rakamın 140 milyon m³'e kadar çıkabileceğini ifade etmiştir.

Meclis üyelerinin konuya ilişkin değerlendirmeleri aşağıdaki yer almaktadır.

- Yaşanan kesinti ve kısıntılar nedeniyle elektrik üreticisi ve sanayici büyük zarar görmüştür.
- Kesinti kısıntısının tüm santrallere eşit şartta uygulanması yerine, ürün ve fiyat farklılaştırması yapılabilir (örneğin; kesintili ve kesintisiz gaz alımı yapmak isteyenlere farklı fiyat uygulanabilir).
- Kesintili/kesintisiz doğal gaz sözleşmesine geçilmesi piyasa aktörlerinin daha doğru pozisyon almalarını sağlayacaktır.
- Sıkıntının nedeni doğru tespit edilmelidir. Arz talebi karşılayamadığı sürece ve doğal gaz piyasasında elektrik piyasası ile aynı ölçüde serbestleşme sağlanamadığı sürece sorun devam edecektir.
- Serbest bir piyasada emtia fiyatı arz talep dengesine göre belirlenmeli, piyasa oyuncuları devlete piyasaya müdahale etmesi için çağrıda bulunmamalıdır.

Gündem (2) “LNG piyasalarında değişen dinamikler ve beklentiler”

Sn. Doç. Dr. Sohbet Karbuz, Direktör – OME Hidrokarbonlar

OME Hidrokarbon Direktörü Sn. Doç. Dr. Sohbet Karbuz LNG piyasalarında değişen dinamikler ve beklentilere ilişkin yaptığı sunumda (Ek 1), dünyada değişen enerji talebi ve buna bağlı olarak değişen enerji senaryosunun global kaynaklar tarafından nasıl yorumlandığına yönelik değerlendirmede bulunmuştur.



Doğal gazın enerji portföyündeki yerini koruyacağını ancak önümüzdeki 25-30 sene içinde artan enerji ihtiyacının yarısına yakınının düşük karbonlu yakıtlar ve

teknolojileri tarafından karşılanacağını söyleyen Sn. Karbuz, doğal gazın toplam birincil enerji talebindeki payının %24-25 civarında kalacağını belirtmiştir. AB'nin Rusya'ya olan bağımlılığını azaltmak ve LNG girişini artırmak için hazırladığı strateji belgesine değinen Sn. Sohbet Karbuz, son 10-12 yılda LNG'ye büyük ilgi olduğunu, önümüzdeki 30 yıllık süreçte LNG

ticaretinin toplam gaz ticaretindeki payının dörtte birden yarıya çıkacağını ifade etmiş, dünya LNG pazarında şirketlerin ve ülkelerin konumuna değinmiş, doğal gaz üretim ve tüketim dengesi ve ticaretine ilişkin bilgi vermiştir. Sn. Karbuz, LNG'ye olan talebin artmaya devam edeceğini buna karşın LNG arzında da önemli bir artış olacağını ve 2021 yılına kadar arzın talebin üstünde gerçekleşeceğini belirtmiş, LNG'de yeni pazar olarak adlandırılan Asya'nın ortasında yer alan pazara dikkat çekmiş, bu ülkelerin toplam talep artışının Japonya, Çin, Güney Kore ve Tayvan gibi ülkelerin toplam LNG talebinden daha fazla olmasının beklendiği bilgisini vermiştir. Ticaret yapısı ve LNG fiyat oluşumundaki değişime ilişkin bilgi veren Sn. Sohbet Karbuz, kontrat yapılarının değiştiğini, rekabetin yoğunlaştığını ve LNG endüstrinin daha esnek bir yapıya kavuşacağını belirtmiştir.

Gündem (3) Sürdürülebilirliğin Değerlendirilmesine ilişkin Anket hk. Bilgilendirme

Sn. Doç.Dr. M. Efe Biresselioğlu, Sürdürülebilir Enerji Ana Bilim Dalı Başkanı - İzmir Ekonomi Üniversitesi

İzmir Ekonomi Üniversitesi Sürdürülebilir Enerji Ana Bilim Dalı Başkanı Sn. Doç.Dr. M. Efe Biresselioğlu, 29 Eylül 2016 tarihli Türkiye Doğal Gaz Meclisi toplantısında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Arz Güvenliği Daire Başkanlığı tarafından her yıl hazırlanan sektör raporunun 2016 yılında "Türkiye'de Sürdürülebilir bir Doğalgaz Piyasasının" oluşumu çerçevesinde derleneceği yönünde yapılan sunumu kapsamında alınan Meclis kararına istinaden, doğalgaz piyasası oluşurken veya doğalgaz piyasasının sürdürülebilir olması için ne gibi şartların gerektiği, özel sektörün bunu nasıl değerlendirdiği, kavramlara/ifadelere nasıl baktığını ve bunun sektör için önem derecesinin ne olduğunu tespiti amacı ile Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü Sn. Doç. Dr. Melike Demirbağ Kaplan ile birlikte bir anket formu hazırlanarak Meclis üyeleri ile paylaşıldığını, anket kapsamında swot analizi hazırlandığını, her bir başlık altında firmaların uzlaşmalarının ve sektör için önem derecesinin oluşturulduğunu belirtmiş ve anketin sonuçlarını, geldiği haliyle, haziruna aktarmıştır. Sn. Biresselioğlu, ilk çıktılar sonrasında oluşan tablonun değerlendirilerek çalışmanın genişletileceği, sonuçların Meclis üyeleri ile paylaşılacağı ve çıktıların akademik bir çalışma ve bir rapor ile ortaya konulacağı bilgisini vermiştir.

Gündem (4) Ticaret Merkezi, Acaba ?

Sn. Rıdvan Uçar, Gaz Grubu Başkanı ve Yönetim Kurulu Üyesi - PETFORM

Türkiye Doğal Gaz Meclisi üyesi Sn. Rıdvan Uçar, "Ticaret Merkezi? Acaba" başlığında gerçekleştirdiği sunumunda (Ek 2) Türkiye'nin potansiyelini, kamunun rolünü, yapılmaması ve yapılması gerekenleri dünyadaki gelişmeler ışığında değerlendirmiştir. AB'nin

başarısındaki sırrın sözleşmelerdeki, “süre”, “al ya da öde” ve “minimum arz miktarı” esnekliğini sağlamak olduğunu belirten Sn. Rıdvan Uçar, ticaret merkezi tanımının doğru yapılması ve fikir birliğinde olunması gerektiğini, ticaret merkezi yaptım demek ile oranın ticaret merkezi olmayacağını, sadece alıcı ve satıcıların mallarını alıp satmak isteyeceği koşulların hazırlanabileceğini ve kanun yapıcının en önemli hedefinin Ticaret Merkezi’nin oluşmasını sağlayacak ortamı hazırlamak, bunun için gerekli düzenlemeleri yapmak olduğunu ifade etmiştir.

Sn. Uçar, transit hatların ticaret merkezi olma hedefi üzerindeki olumsuz etkisine ve global projelerin amaçlarına ilişkin değerlendirmelerde bulunmuş, ticaret merkezi olmak isteyen Türkiye’nin;

- Topraklarında yer alacak boru hattının sahibi olması ve transit geçişe izin vermemesi,
- Gerçek bir dengeleme piyasasının kurularak sübvansiyona son vermesi,
- BOTAŞ’ın uluslararası piyasalarda söz sahibi olması vizyonu ile yeniden yapılandırılması ve sözleşmeleri mümkün olduğu kadarı ile miktar devriyle özel sektöre devretmesi,

gerektiğini belirtmiştir.

Gündem (5) T. Doğal Gaz Meclisi Danışman faaliyetleri

Türkiye Doğal Gaz Meclisi Danışmanı Sn. Erdinç Özen, önümüzdeki 20 yıl içinde AB’nin gaz ihtiyacının önemli bölümünü LNG terminalleri ile karşılayacağını, diğer yandan bu süre zarfında Rusya’nın ihracat kapasitesinin 300 milyar m³’e ulaşmasının öngörüldüğünü, Rusya’nın bu kapasite ile AB’nin tüm gaz ithalat ihtiyacını tek başına karşılayabilecek durumda olacağını belirtmiş ve Avrupa’ya gaz temininde önemli bir oyuncu olmak iddiasındaki Türkiye’nin karşısına çıkan projeleri, bu gerçekleri dikkate alarak değerlendirmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Gündem (6) Güncel Gelişmeler

Askeri Fabrikalar Genel Müdürü olarak yeni görevine başlayan Sn. Murat Akkaya, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Arz Güvenliği Daire Başkanlığı görevi süresince katılmış olduğu Türkiye Doğal Gaz Meclisi toplantılarının Bakanlığın yapmış olduğu çalışmalara vizyon sunduğunu ve ülkenin enerji politikaların oluşumuna önemli destek sağladığını, bu kapsamda global LNG gelişiminden istifadeyle FSRU ve mevcut terminal kapasite artış projelerinin hayata geçirildiğini belirtmiş ve Meclise bundan sonraki çalışmalarında başarılar dilemiştir.